FIL-PRIM'AWLA TAL-QORTI ĊIVILI

(SEDE KOSTITUZZJONALI)

IMĦALLEF

ONOR. JOSEPH R. MICALLEF LL.D.

Illum, il-Ħamis 29 ta' Settembru, 2016

Kawża Nru. 5 (Kost.)

Rik. Kost. 50/13JRM

Emanuel **CAMILLERI**

vs

Spettur Louise **CALLEJA** u l-Kummissarju tal-Pulizija u b'degriet tas-6 ta' Mejju, 2014, issejjaħ fil-kawża l-Avukat Ġenerali

Il-Qorti:

Rat ir-rikors imressaq fil-11 ta' Lulju, 2013, li bih u għar-raġunijiet hemm imfissra r-rikorrent Emanuel Camilleri talab li din il-Qorti (i) issib li huwa ma kellux smigħ xieraq kif imħares bl-artikolu 6(1) tal-Konvenzjoni għall-Protezzjoni tad-Drittijiet tal-Bniedem u tal-Libertajiet Fundamentali (aktar 'il quddiem imsejħa "il-Konvenzjoni") u tordna li l-proċeduri kriminali li saru fil-konfront tiegħu jiksru l-garanziji maħsuba fl-imsemmi artikolu u tiddikjarahom ma jiswewx; (ii) issib li huwa ġarrab ksur tad-dritt tiegħu għall-ħajja personali u għall-ħajja tal-familja kif imħarsa taħt l-artikolu 8

tal-Konvenzjoni; (iii) issib li t-Tieni Skeda tal-Att dwar ir-Reġistrazzjoni għall-Protezzjoni tal-Minuri[1] tikser il-jeddijiet fundamentali tiegħu, b'mod partikolari l-jedd imħares bl-artikolu 8 tal-Konvenzjoni; (iv) tordna t-tħassir ta' ismu minn fuq ir-Reġistru msemmi fl-imsemmi Att; u (v) tordna l-ħlas lilu ta' kumpens xieraq għall-ksur tal-jeddijiet fundamentali tiegħu. Talab ukoll l-ispejjeż;

Rat id-degriet tagħha tal-11 ta' Lulju, 2013 li bih ordnat in-notifika lill-intimati u qiegħdet il-kawża għas-smigħ tal-31 ta' Lulju, 2013;

Rat it-Tweġiba mressqa mill-intimati fid-29 ta' Lulju, 2013, li biha laqgħu għall-azzjoni tar-rikorrent billi, b'mod preliminari, qalu li l-azzjoni attriċi hija fiergħa u abbużiva billi saret bil-għan biss bħala mod kif ir-rikorrent jipprova jappella minn sentenza tal-Qorti tal-Appell Kriminali li saret ġudikat, u dan billi jipprova jtebba' lill-Prosekuzzjoni, lill-Qorti tal-Maġistrati (Malta) bħala Qorti ta' Ġudikatura Kriminali u lill-istess Qorti tal-Appell Kriminali b'allegazzjonijiet serji u inġurjużi. Fil-mertu, laqgħu billi qalu li x-xiljiet kollha li jagħmel ir-rikorrent huma kollha mingħajr bażi fil-fatt u fid-dritt. Dwar l-ilment tal-ksur tal-jedd għal smigħ xieraq, l-intimati jgħidu li l-fatt li l-ilmenti jew id-difiżi mressqa mir-rikorrent quddiem il-Qrati ta' kompetenza kriminali ma ntlaqgħux ma jġibx b'daqshekk ksur tel-jedd tiegħu għal smigħ xieraq. L-intimata Calleja, bħala uffiċjal prosekutur, kienet qiegħda twettaq dmirha u dan għamlitu b'mod lejali. L-aċċertamenti magħmulin miż-żewġ Qrati fir-rispettivi sentenzi li taw kienu r-riżultat ta' aċċertament probatorju xieraq. Dwar l-ilment tal-ksur tal-jedd għall-ħajja privata u l-familja, l-intimati jgħidu li t-tħaddim tad-dispożizzjonijiet tal-Kap 518 huwa effett dirett tas-sentenza li ngħatat kontra r-rikorrent u dan ma jġibx ksur ta' xi jedd fundamentali tiegħu, għaliex dak l-Att iddaħħal fis-seħħ sewwasew biex iħares u jipproteġi lil persuni taħt l-eta' u d-dispożizzjonijiet tal-istess Att ma jistgħux jitqiesu bħala ndħil sproporzjonat għad-drittijiet tal-persuna li tkun instabet ħatja. Temmew jgħidu li ż-żamma ta' tagħrif f'reġistru dwar persuna li tkun instabet ħatja dwar xi reat preskritt f'dik il-liġi wara l-għoti ta' sentenza li tkun saret ġudikat u b'riżultat ta' proċess ġudizzjarju mmexxi kif imiss ma tistax titqies bħala "*miscarriage of justice*";

Semgħet ix-xhieda mressqa mill-partijiet;

Rat id-degriet tagħha tat-13 ta' Marzu, 2014[2], li bih laqgħet talba magħmula mill-avukati tal-partijiet waqt is-smigħ ta' dakinhar biex

[1] Kap 518 tal-Liġijiet ta' Malta
[2] Paġ. 425 tal-proċess

jinġiebu quddiemha l-atti kollha tal-kawża mibdija kontra r-rikorrent quddiem il-Qrati ta' kompetenza kriminali;

Rat il-provvediment tagħha tal-21 ta' Marzu, 2014[3], li bih u għar-raġunijiet hemm imfissra, ċaħdet talba magħmula mir-rikorrent waqt is-smigħ tat-13 ta' Marzu, 2014, biex l-intimata Calleja tressaq il-*file* oriġinali li kellha l-Pulizija dwar ir-rikorrent minn mindu tnedew il-proċeduri fil-Qrati kriminali kontra tiegħu;

Rat id-degriet tagħha tas-6 ta' Mejju, 2014[4], li bih u għar-raġunijiet hemm imfissra, laqgħet talba magħmula mir-rikorrent waqt is-smigħ tal-25 ta' Marzu, 2014, biex jissejjaħ fil-kawża l-Avukat Ġenerali;

Rat in-Nota mressqa mill-imsejjaħ fil-kawża Avukat Ġenerali fit-23 ta' Mejju, 2014[5], li bis-saħħa tagħha iddikjara li kien qiegħed jagħmel b'tiegħu t-Tweġiba li kienu ressqu l-intimati l-oħrajn fid-29 ta' Lulju, 2013;

Rat il-provvediment tagħha tad-29 ta' Mejju, 2014[6], li bih u għar-raġunijiet hemm imsemmija ordnat li l-atti tal-Inkjesta Maġisterjali li saret fuq talba tar-rikorrent jinġiebu quddiemha u jkunu disponibbli biss lill-partijiet u lill-avukati tagħhom;

Rat id-degriet tagħha tat-30 ta' Mejju, 2014[7], li bih ċaħdet talba magħmula mill-intimati waqt dak is-smigħ biex tordna li minn hemm 'il quddiem il-provi li kien għad fadal fil-kawża tkompli tingħata bil-magħluq;

Rat il-provvediment tagħha tat-2 ta' Ġunju, 2014[8], li bih u għar-raġunijiet hemm imsemmija u fuq talba li saritilha waqt is-smigħ tat-30 ta' Mejju, 2014, tat direttivi provviżorji ("*interim measure*") dwar iż-żamma tar-rikorrent fil-ħabs u ordnat li jinħeles mid-detenzjoni taħt il-kundizzjonijiet hemm imfissra;

Rat id-degriet tagħha tat-23 ta' Lulju, 2014, li bih tat lill-partijiet żmien biex iressqu s-sottomissjonijiet tagħhom bil-miktub;

Rat in-Nota ta' Sottomissjonijiet imressqa mir-rikorrent fil-5 ta' Settembru, 2014[9];

---

[3] Paġġ. 426 – 9 tal-proċess
[4] Paġġ. 457 – 462 tal-proċess
[5] Paġ. 463 tal-proċess
[6] Paġġ. 468 – 470 tal-proċess
[7] Paġ. 471 tal-proċess
[8] Paġġ. 721 – 6 tal-proċess
[9] Paġġ. 803 sa 825 tal-proċess

Rat in-Nota ta' Sottomissjonijiet imressqa mill-intimat Kummissarju tal-Pulizija u mill-imsejjaħ fil-kawża l-Avukat Ġenerali fis-16 ta' Ottubru, 2014[10], bi tweġiba għal dik tar-rikorrent;

Rat in-Nota ta' Sottomissjonijiet imressqa mill-intimata Spettur Louise Calleja fis-16 ta' Ottubru, 2014[11], bi tweġiba għal dik tar-rikorrent;

Semgħet it-trattazzjoni ulterjuri tal-avukati tal-partijiet;

Rat l-atti kollha tal-kawża u kif ukoll dawk tal-proċeduri kriminali mnedijin kontra r-rikorrent;

Rat id-degriet tagħha tal-25 ta' Novembru, 2014, li bih ħalliet il-kawża għas-sentenza;

Ikkunsidrat:

Illi din hija azzjoni dwar ksur ta' jeddijiet fundamentali. Ir-rikorrent kien ġie mixli b'reati fil-konfront ta' waħda minn uliedu (dak iż-żmien minuri) u nstab ħati tal-akkużi li tressqu kontrih b'sentenza mogħtija mill-Qorti tal-Maġistrati (Malta) bħala Qorti ta' Ġudikatura Kriminali fid-29 ta' Settembru, 2011, liema sentenza kienet konfermata b'sentenza mogħtija mill-Qorti tal-Appell Kriminali fit-2 ta' Mejju tal-2013. Huwa ntbagħat il-ħabs għal erbgħa u għoxrin (24) xahar u ngħata ordni biex ismu jitqiegħed fuq il-lista ta' pedofili skond id-dispożizzjonijiet tal-Kap 518 tal-Liġijiet ta' Malta. Ir-rikorrent jgħid li huwa ġarrab ksur tal-jedd tiegħu għal smigħ xieraq billi nstab ħati ħażin kemm minħabba l-imġiba tal-intimata Spettur Calleja u kif ukoll mill-mod kif il-kawża tmexxiet quddiem iż-żewġ Qrati. Minbarra dan, jgħid li l-fatt li ismu tqiegħed fir-reġistru tal-pedofili jġiblu ksur tal-jedd tiegħu għall-ħarsien ta' ħajja privata. Irid li l-Qorti ssib li l-proċedimenti kollha fil-Qrati ta' kompetenza kriminali u s-sentenzi mogħtija jitqiesu bla siwi, li ismu jitħassar mill-imsemmi reġistru, u li jingħata kumpens għall-ksur li ġarrab tal-jeddijiet fundamentali tiegħu;

Illi għall-imsemmija azzjoni, l-intimati laqgħu billi , b'mod preliminari, qalu li l-azzjoni attriċi hija fiergħa u abbużiva billi saret bil-għan biss bħala mod kif ir-rikorrent jipprova jappella minn sentenza tal-Qorti tal-Appell Kriminali li saret ġudikat, u dan billi jipprova jtebba' lill-Prosekuzzjoni, lill-Qorti tal-Maġistrati (Malta) bħala Qorti ta' Ġudikatura Kriminali u lill-istess

[10] Paġġ. 830 sa 841 tal-proċess
[11] Paġġ. 842 sa 853 tal-proċess

Qorti tal-Appell Kriminali b'allegazzjonijiet serji u inġurjużi. Fil-mertu, laqgħu billi qalu li x-xiljiet kollha li jagħmel ir-rikorrent huma kollha mingħajr bażi fil-fatt u fid-dritt. Dwar l-ilment tal-ksur tal-jedd għal smigħ xieraq, l-intimati jgħidu li l-fatt li l-ilmenti jew id-difiżi mressqa mir-rikorrent quddiem il-Qrati ta' kompetenza kriminali ma ntlaqgħux ma jġibx b'daqshekk ksur tel-jedd tiegħu għal smigħ xieraq. L-intimata Calleja, bħala uffiċjal prosekutur, kienet qiegħda twettaq dmirha u dan għamlitu b'mod lejali. L-aċċertamenti magħmulin miż-żewġ Qrati fir-rispettivi sentenzi li taw kienu r-riżultat ta' aċċertament probatorju xieraq. Dwar l-ilment tal-ksur tal-jedd għall-ħajja privata u l-familja, l-intimati jgħidu li t-tħaddim tad-dispożizzjonijiet tal-Kap 518 huwa effett dirett tas-sentenza li ngħatat kontra r-rikorrent u dan ma jġibx ksur ta' xi jedd fundamentali tiegħu, għaliex dak l-Att iddaħħal fis-seħħ sewwasew biex iħares u jipproteġi lill-minuri u d-dispożizzjonijiet tal-istess Att ma jistgħux jitqiesu bħala indħil sproporzjonat għad-drittijiet tal-persuna li tkun instabet ħatja. Temmew jgħidu li ż-żamma ta' tagħrif f'reġistru dwar persuna li tkun instabet ħatja dwar xi reat preskritt f'dik il-liġi wara l-għoti ta' sentenza li tkun saret ġudikat u b'riżultat ta' proċess ġudizzjarju mmexxi kif imiss ma tistax titqies bħala "*miscarriage of justice*";

Illi l-fatti rilevanti li jsawru ċ-ċirkostanzi ta' din il-kawża juru li r-rikorrent kien iżżewweġ lil waħda Lisa Camilleri f'Novembru tal-1992 u minn dak iż-żwieġ kellhom żewġt itfal, li jisimhom Leanne u Luke. Iż-żwieġ ma rnexxiex u nqala' disgwid bejn ir-rikorrenti u martu u nfirdu fil-fatt. Huma nfirdu legalment f'Novembru tal-2001[12] u t-tfal baqgħu fil-kustodja ta' ommhom b'jedd ta' aċċess għalihom mir-rikorrent, kif maqbul bejniethom f'kuntratt ta' firda personali li sar fit-13 ta' Novembru ta' dik is-sena[13];

Illi fil-bidu tal-2002, Lisa Camilleri kienet qabbdet avukat biex jgħarraf lis-surmast tal-iskola fejn kienu jmorru wliedha (dak iż-żmien kienu joqogħdu Marsaxlokk) biex ma tħallix lir-rikorrent ikellimhom jew jitħallew jersqu lejh[14]. Dan għamlitu wkoll fir-rigward tas-superjuri tal-fergħa tal-Mużew ta' Marsaxlokk fejn saret ukoll l-allegazzjoni li r-rikorrent kien abbuża sesswalment minn uliedu[15];

Illi fis-6 ta' Novembru tal-2002[16], ir-rikorrent kien ressaq l-ewwel kwerela kontra martu Lisa talli din xerrdet qlajja' li hu kien ibagħbas lil binthom;

[12] Xhieda tar-rikorrent f'paġ. 43 tal-proċess
[13] Dok "AV1", f'paġġ. 131 – 3 tal-proċess
[14] Dok "AV1", f'paġ. 130 tal-proċess
[15] Dokti "JD" u "KRV", f'paġġ. 552 u 566 tal-Atti tal-Kumpilazzjoni 559/04
[16] Dok "LV", f'paġ. 744 tal-Atti tal-Kumpilazzjoni 559/04

Illi fit-30 ta' April, 2003[17], ir-rikorrent ressaq kwerela fil-konfront ta' martu Lisa talli inġurjatu meta allegat li huwa bagħbas sesswalment lil bintu Leanne. B'riżultat tal-imsemmija kwerela, il-Pulizija Eżekuttiva nediet proċedura fil-Qorti tal-Maġistrati kontra Lisa Camilleri, imma fis-smigħ tat-23 ta' Marzu, 2004, il-kwerelant (permezz ta' dikjarazzjoni tal-avukat difensur tiegħu) irtira l-kwerala u l-Qorti tat il-provvediment relattiv[18];

Illi fil-15 ta' Ottubru, 2003, min-naħa l-oħra, Lisa Camilleri ressqet rapport mal-Aġenzija Appoġġ b'xiljiet li żewġha r-rikorrent kien stupra lil binthom minuri, Leanne. Fil-21 ta' Novembru, 2003[19], hija awtorizzat lill-Aġenzija biex jgħaddu t-tagħrif meħtieġ dwar bintha lill-Pulizija biex "ikunu jistgħu jressqu l-każ il-qorti";

Illi fuq rapport li waslilhom mill-Aġenzija Appoġġ bid-data tat-2 ta' Diċembru, 2003[20], il-Pulizija nedew proċeduri kontra r-rikorrent. L-intimata Calleja, li dak iż-żmien kienet fit-Taqsima tal-Iskwadra kontra l-Vizzji, kienet inkarigata mill-istħarriġ;

Illi fit-3 ta' Diċembru, 2003[21], Lisa Camilleri ressqet rikors fil-Qorti ta' Ġurisdizzjoni Volontarja biex titlob li, fid-dawl tax-xiljiet li saru minn bintha dwar l-imġiba ta' missierha magħha, dik il-Qorti twaqqaf lir-rikorrent milli jkollu iżjed aċċess għal uliedu;

Illi fil-11 ta' Diċembru, 2003[22], nżamm eżami mediku (*Gynae EUA*, jiġifieri intervent taħt l-oppju) fuq il-persuna ta' Leanne Camilleri fl-Isptar San Luqa, li ta riżultati aġġornati tal-qagħda intima tagħha;

Illi fis-26 ta' Frar, 2004, ir-rikorrent kien għamel stqarrija lill-Pulizija li fiha ripetutament ċaħad kull xilja li kienet saritlu dwar abbuż fuq bintu[23]. Fid-19 ta'April, 2004[24], mart ir-rikorrent ressqet dikjarazzjoni biex titlob biex ma jittieħdu l-ebda passi kriminali kontra żewġha, minkejja li ma kienet qiegħda tiċħad xejn minn dak li kienet irrappurtat lill-Aġenzija Appoġġ, u dan "għar-raġuni li binti Leanne Camilleri għamlet progress kbir u ma nixtieqx li nerġa' nara(ha) tgħaddi minn trauma li għaddiet minnu diġa";

Illi fit-8 ta' Lulju tal-2004[25], inħarġet iċ-ċitazzjoni fil-Qorti tal-Maġistrati (Malta) bħala Qorti Istruttorja li biha r-rikorrent kien mixli li fis-sena 2002

[17] Dok "MG", f'paġġ. 597 – 8 tal-Atti tal-Kumpilazzjoni 559/04
[18] Dok f'paġ. 711 tal-Atti tal-Kumpilazzjoni 559/04
[19] Dok f'paġ. 310 tal-Atti tal-Kumpilazzjoni 559/04
[20] Dok "A", f'paġġ. 145 – 6 tal-Atti tal-Kumpilazzjoni 559/04
[21] Dok f'paġ. 741 tal-Atti tal-Kumpilazzjoni 559/04
[22] Dok f'paġ. 36 – 7 tal-Atti tal-Kumpilazzjoni 559/04
[23] Dok "EC", f'paġġ. 19 – 22 tal-Atti tal-Kumpilazzjoni 559/04
[24] Dok "LC1", f'paġ. 24 tal-Atti tal-Kumpilazzjoni 559/04
[25] Paġ. 1 tal-Att tal-Kumpilazzjoni 559/04

u fix-xhur ta' qabel (i) b'għemil żieni ikkorrompa lil bintu minuri Leanne Camilleri, (ii) li żamm jew issekwestra lill-istess bintu minuri kontra r-rieda tagħha sabiex bħala mara iġiegħelha tagħmel jew toqgħod għal xi ħaġa li toffendi l-mistħija tas-sess tagħha; u (iii) li ikkommetta attentat vjolenti għall-pudur fuq il-persuna tal-istess minuri;

Illi r-rikorrent (imputat) tressaq quddiem il-Qorti tal-Maġistrati fis-17 ta' Settembru, 2004, u wieġeb li ma kienx ħati tal-akkużi mressqa kontrih. Dakinhar, l-avukat difensur tiegħu talab lill-Qorti tordna divjet li jixxandar isem l-imputat u dik il-Qorti laqgħet it-talba[26];

Illi l-Qorti Istruttorja semgħet bosta xhieda marbuta mal-każ, fosthom kemm lil Leanne (f'minn tal-anqas tliet udjenzi u darb'oħra f'konfront ma' zitha materna) u kif ukoll lil ħuha Luke. Ir-rikorrent ukoll ta x-xhieda tiegħu fuq insistenza tiegħu stess[27];

Illi b'degriet tas-17 ta' Novembru, 2004[28], il-Qorti tal-Maġistrati (Malta) bħala Qorti Istruttorja sabet li kien hemm raġunijiet biżżejjed biex ir-rikorrent jitqiegħed taħt Att tal-Akkuża;

Illi b'dikjarazzjoni magħmula mill-avukat tiegħu waqt is-smigħ tal-25 ta' Mejju, 2005[29], ir-rikorrent ma ġabx oppożizzjoni li l-każ ikun trattat bil-proċedura sommarja;

Illi fi smigħ wara dik id-dikjarazzjoni, ir-rikorrent ressaq talba biex il-Qorti tordna lill-Uffiċjal Prosekutur tinvestiga lil Lisa Camilleri dwar allegat swat fuq uliedha[30];

Illi b'degriet mogħti mill-Qorti tal-Maġistrati (Malta) bħala Qorti ta' Ġudikatura Kriminali fid-19 ta' Diċembru, 2005[31], fuq talba tad-difiża u mhux opposta la mill-Prosekuzzjoni u lanqas mill-'parti ċivili', inħatar il-psikjatra Dottor George Debono biex jeżamina lil Leanne Camilleri. L-imsemmi perit ressaq ir-rapport tiegħu fit-3 ta' Mejju, 2006[32];

Illi fuq talba magħmula mid-difiża b'rikors tagħha tal-11 ta' Mejju, 2006, b'degriet tal-11 ta' Lulju, 2007[33], il-Qorti tal-Maġistrati ħatret lil Carmen Sammut bħala esperta biex tagħmel '*psychometric test*' fuq Leanne

[26] Paġġ. 5 – 6 tal-Att tal-Kumpilazzjoni 559/04
[27] Xhieda tiegħu 16.11.2004 u 17.11.2004, f'paġġ. 745 sa 799 u 805 sa 814 tal-Atti tal-Kumpilazzjoni 559/04
[28] Paġ. 804 u 847 tal-Atti tal-Kumpilazzjoni 559/04
[29] Paġ. 885 tal-Atti tal-kawża
[30] Paġ. 919 tal-Atti tal-kawża
[31] Paġġ. 924 – 5 tal-Atti tal-kawża
[32] Dok "MH", f'paġġ. 981 – 2 tal-Atti tal-kawża
[33] Paġ. 1003 tal-Atti tal-kawża

Camilleri. L-imsemmija esperta ressqet ir-rapport tagħha fit-22 ta' Novembru, 2007[34] u xehdet dwar ir-riżultanzi[35];

Illi waqt li l-każ tar-rikorrent kien f'dak l-istadju tat-trattazzjoni, fil-21 ta' Awwissu tal-2007[36], l-Avukat Stephanie Galea, Avukat tat-Tfal, ressqet rikors biex il-Qorti tal-Maġistrati tieħu qies ta' rapport (mehmuż mal-istess rikors) li hija kienet għamlet wara li kellmet lil bint ir-rikorrent ħmistax-il (15) jum qabel u li matul dik il-laqgħa tgħid li bint ir-rikorrent kien sogħob biha li qalgħet xilja kontra missierha li ma kenitx minnha u tatha raġunijiet għalfejn kienet għamlet hekk;

Illi l-imsemmija Avukat tgħid li tqabbdet direttament mill-Ministru biex tistħarreġ il-każ u mhux mill-Qorti, imma l-laqgħa ma' bint ir-rikorrent żammitha fil-bini tal-Qorti[37];

Illi fid-dawl ta' l-imsemmi rapport, il-Qorti tal-Maġistrati semgħet lill-Avukat tat-Tfal tixhed quddiemha waqt smigħ miżmum għal dan il-għan fit-22 ta' Novembru, 2007, u ordnat it-tneħħija tiegħu mill-atti tal-kawża[38]. Minħabba din iċ-ċirkostanza, il-Qorti tal-Maġistrati reġgħet semgħat lil Leanne Camilleri[39], lil ħuha Luke Camilleri[40] u lill-Avukat tat-Tfal[41] jagħtu x-xhieda tagħhom;

Illi fil-każ ta' Luke Camilleri, iben ir-rikorrent, l-Avukat tat-Tfal kienet tqabbdet mill-Qorti Ċivili (Sezzjoni Familja) b'degriet tal-11 ta' Awwissu, 2010[42], u kienet laħqet kellmitu u fasslet rapport dwar dak li qalilha f'laqgħa li kellha miegħu fl-isptar fejn kien rikoverat u ressqet ir-rapport tagħha lil dik il-Qorti fis-7 ta' Ottubru, 2010[43]. Din il-laqgħa kienet xi tliet (3) snin wara li kienet kellmet lil oħtu, imma kien ukoll fiż-żmien li kien għadu għaddej jinstema' l-każ kontra r-rikorrent quddiem il-Qorti tal-Maġistrati wara li l-partijiet kienu ressqu s-sottomissjonijiet tal-għeluq tagħhom u saret it-trattazzjoni ulterjuri. It-tifel laħaq miet ta' erbatax-il (14) sena f'Diċembru tal-2010[44], wara li nħakem minn marda qerrieda;

Illi bejn il-5 ta' Ġunju, 2009, u l-1 ta' Marzu tal-2010, Leanne Camilleri kienet toqgħod f'dar '*Conservatorio Vincenzo Bugeja – Jeanne Antide Home*' taħt il-ħarsien tal-Fundazzjoni Fejda wara li kienet saritilha

[34] Dok "CS", f'paġġ. 1031 – 6 tal-Atti tal-kawża
[35] Paġġ. 1026 – 1030 tal-Atti tal-kawża
[36] Dok "SG1", f'paġġ. 27 – 8 tal-proċess
[37] Xhieda tagħha f'paġ. 32 tal-proċess
[38] Ara paġġ. 1020 – 5 tal-Atti tal-kawża
[39] Paġġ. 1053 sa 1102 tal-Atti tal-kawża
[40] Paġġ. 1116 – 1123 tal-Atti tal-kawża
[41] Paġġ. 1105 – 1114 tal-Atti tal-kawża
[42] Dok "SG4", f'paġ. 129 tal-proċess
[43] Paġġ. 1292 – 4 tal-Atti tal-kawża
[44] Dok "KP2", f'paġ. 434 tal-proċess

riferenza mill-Aġenzija Appoġġ[45] fuq talba li saret minn ommha[46]. Matul dak iż-żmien kien hemm episodji fejn kien meħtieġ l-intervent ta' tobba jew speċjalisti minħabba l-imġiba li wriet[47]. Matul iż-żmien saru għadd ta' laqgħat regolari magħha mis-*social workers* imqabbdin dwar il-każ tagħha[48]. Kien matul dak iż-żmien ukoll li, għal madwar tlitt (3) ijiem ittieħdet għal osservazzjoni fl-Isptar Monte Karmeli[49]. Leanne inħarġet minn dik id-dar fuq talba li għamlet ommha li għarrfet lid-diriġenti li kienet ser teħodha tgħix magħha mill-ġdid fid-dar tagħha;

Illi b'sentenza mogħtija fid-29 ta' Settembru, 2011[50], il-Qorti tal-Maġistrati (Malta) bħala Qorti ta' Ġudikatura Kriminali sabet lir-rikorrent ħati tal-akkużi mressqa kontrih u ikkundannatu għal żmien ta' priġunerija ta' erbgħa u għoxrin (24) xahar;

Illi b'sentenza mogħtija mill-Qorti tal-Appell Kriminali fit-2 ta' Mejju, 2013[51], l-appell imressaq mir-rikorrent ma ntlaqax u s-sentenza mogħtija mill-Qorti tal-Maġistrati (Malta) bħala Qorti ta' Ġudikatura Kriminali kienet konfermata għal kollox;

Illi fil-5 ta' Mejju, 2013[52], l-avukat tar-rikorrent bagħat ittra lil Leanne Camilleri biex jgħarrafha bis-sentenza li ngħatat u biex jappellalha toħroġ u tgħid is-sewwa;

Illi r-rikorrent fetaħ din il-kawża fil-11 ta' Lulju tal-2013;

Illi fit-30 ta' Novembru, 2013[53], ir-rikorrent ippreżenta kwerela lill-Kummissarju tal-Pulizija biex jitolbu jieħu passi bil-Qorti kontra bintu Leanne Camilleri minħabba li xehdet il-falz kemm fil-proċeduri quddiem il-Qrati ta' kompetenza kriminali u kif ukoll f'din il-kawża quddiem din il-Qorti;

Illi fi Frar tal-2014, fuq rikors imressaq mir-rikorrent fil-5 ta' Frar, 2014[54], infetħet Inkjesta Maġisterjali dwar xiljiet ta' sperġur fil-kawżi tiegħu min-naħa ta' bintu Leanne Camilleri. L-inkjesta Maġisterjali ngħalqet fis-27 ta' Mejju, 2014[55], u l-atti tal-Inkjesta ntbagħtu għand l-Avukat Ġenerali. Matul l-imsemmija Inkjesta, il-Maġistrat Inkwirenti kienet semgħet ix-

[45] Dok "CB", f'paġġ. 145 sa 382 tal-proċess
[46] Dok "CB", f'paġġ. 168 – 170 tal-proċess
[47] Dok "CB", f'paġġ. 242, 255 – 8, 260, 263, 277 – 8, 290 – 4 tal-proċess
[48] Dok "CB", f'paġġ. 265 – 276 u 301 – 319 tal-proċess
[49] Xhieda ta' Dr Mark Xuereb u Dr Anton Grech, f'paġġ. 406 – 7 u 409 – 10 tal-proċess
[50] Paġġ. 1302 sa 1346 tal-Atti tal-kawża
[51] Paġġ. 680 sa 695 tal-proċess
[52] Dok "RL", f'paġġ. 65 – 6 tal-proċess
[53] Dok "CSH", f'paġġ. 499 – 500 tal-proċess
[54] Paġ, 490 tal-proċess
[55] Proċess Verbal tal-Maġistrat Inkwirenti f'paġġ. 703 – 7 tal-proċess

xhieda taħt ġurament ta' Leanne Camilleri[56] li matulha, għall-ewwel, baqgħet ittenni li x-xhieda li tat fil-kawżi kontra missierha kienet minnha, imma, aktar tard, stqarret, fost ħwejjeġ oħra, li ma kienx minnu li missierha kien abbużaha. Il-Maġistrat Inkwirenti kienet semgħet ukoll ix-xhieda ta' Lisa Camilleri[57];

Illi fit-28 ta' Mejju, 2014, infetħu proċeduri fil-Qorti tal-Maġistrati (Malta) bħala Qorti Istruttorja kemm kontra Leanne Camilleri u kif ukoll kontra ommha Lisa Camilleri[58];

Illi fit-30 ta' Mejju, 2014, ir-rikorrent ressaq rikors quddiem il-Qorti tal-Appell Kriminali biex, għar-raġunijiet hemm imsemmija, jitlob li dik il-Qorti tordna li huwa jinġieb quddiemha u tordna l-iskarċerazzjoni tiegħu minnufih. B'degriet mogħti dakinhar stess u wara li żammet smigħ, dik il-Qorti astjeniet milli tqis ir-rikors imressaq quddiemha, għar-raġunijiet hemm imsemmija;

Illi fit-12 ta' Ġunju, 2014, ir-rikorrent ressaq talba oħra quddiem il-Qorti tal-Appell Kriminali biex terġa' tiftaħ il-proċeduri kriminali kontrih, fid-dawl tal-iżviluppi li seħħew wara li kienet ingħatat is-sentenza dwar l-appell tiegħu minn dik l-istess Qorti. Dik il-Qorti ċaħdet it-talba tiegħu b'degriet tal-20 ta' Ġunju, 2014, billi qalet li "ma għandha ebda poter skont il-Liġi li terġa' tiftaħ il-każ in eżami";

Illi b'sentenza mogħtija fit-18 ta' Settembru, 2014, u wara li kienet reġistrata ammissjoni min-naħa tal-akkużata Leanne Camilleri, il-Qorti tal-Maġistrati (Malta) bħala Qorti ta' Ġudikatura Kriminali sabitha ħatja (safejn ix-xiljiet jirreferu għal għemejjel imwettqin minnha wara s-7 ta' Jannar, 2008) ta' wħud mill-akkużi li saru kontriha, rigwardanti l-għoti min-naħa tagħha ta' xhieda falza quddiem il-Qrati, u ngħatat is-sanzjonijiet hemm preskritti;

Illi tnedew ukoll proċeduri quddiem l-istess Qorti kontra Lisa Camilleri li għadhom għaddejjin[59];

Illi wara li saret din il-ġabra tal-provi u ċirkostanzi fattwali, il-Qorti tgħaddi biex tagħmel il-<u>konsiderazzjonijiet ta' xejra legali</u> li jolqtu l-każ. Tajjeb li ttenni li r-rikorrent isejjes l-azzjoni tiegħu fuq ilment ta' ksur ta' żewġ jeddijiet fundamentali: il-jedd għal smigħ xieraq u l-jedd għall-ħarsien u r-rispett tal-ħajja privata. Ir-rikorrent joqgħod fuq id-dispożizzjonijiet

[56] Fis-27 ta' Frar, 2014, u fis-26 ta' Mejju, 2014, f'paġġ. 481 – 3 u 672 – 7 tal-proċess
[57] Fis-26 ta' Mejju, 2014, f'paġġ. 696 – 702 tal-proċess
[58] Verbal tas-smigħ tad-19.6.2014, f'paġ. 797 tal-proċess
[59] Każ Nru. 521/14

relattivi tal-Konvenzjoni, jiġifieri l-artikoli 6 u 8 tagħha, kif inkorporati fid-dispożizzjonijiet relattivi tal-Kapitolu 319 tal-Liġijiet ta' Malta;

Illi huwa xieraq li l-Qorti tqis l-ewwel l-**ilment tar-rikorrent dwar il-ksur tal-jedd tiegħu għal smigħ xieraq**. F'dan ir-rigward, sa mill-bidunett tal-kawża, ir-rikorrent isejjes il-każ tiegħu fuq disa' (9) ċirkostanzi li, f'uħud minnhom, jirreferu għall-intimata Spettur Calleja, filwaqt li f'uħud oħrajn jirreferu għall-Qrati ta' kompetenza kriminali u s-sentenzi li taw b'rabta mal-akkużi magħmula kontrih. Fil-qosor, l-imsemmija ċirkostanzi jinġabru kif ser jingħad: (a) li l-intimata Spettur Calleja ma mxietx b'mod onest mar-rikorrent fil-mod kif mexxiet il-prosekuzzjoni tal-każ kontrih u b'xi deċiżjonijiet li ħadet matul dawk il-proċeduri; (b) li l-intimata Spettur Calleja sa mill-bidu kellha dubji serji dwar kemm Leanne Camilleri, bint ir-rikorrent, kienet qiegħda tgħid is-sewwa; (ċ) li l-intimata Spettur Calleja sfidat fatti dokumentati li joħorġu minn atti ġudizzjarji awtentiċi; (d) li kemm il-Qorti tal-Maġistrati u kif ukoll il-Qorti tal-Appell Kriminali warrbu u sfilzaw xhieda mogħtija '*in articulo mortis*' minn ibnu Luke, liema twarrib ġablu ksur tal-jedd għal smigħ xieraq, jew deliberatament injoraw xhieda jew episodji rilevanti fil-konsiderazzjonijiet tagħhom; (e) li l-Qrati involuti warrbu t-tħaris tal-prinċipji tal-preżunzjoni tal-innoċenza u tal-massima '*in dubio pro reo*'; (f) li l-Qorti għamlitha possibbli u aċċettabbli li kelmet Leanne Camilleri waħedha tkun biżżejjed biex twassal għal sejbien tal-ħtija tiegħu; (ġ) li kien hemm nuqqasijiet u irregolaritajiet oħrajn fil-proċess imniedi kontrih li wasslu biex kisru l-prinċipji ta' smigħ xieraq u ċaħħdulu dak il-jedd; u (ħ) li l-Qorti tal-Appell Kriminali, bla ma kienet semgħet lil Leanne Camilleri tixhed quddiemha, għażlet li toqgħod għal kollox fuq ix-xhieda "inveritiera u falza" tagħha;

Illi l-artikolu 6 tal-Konvenzjoni jipprovdi li : "*(1) Fid-deċiżjoni tad-drittijiet ċivili u tal-obbligi tiegħu jew ta' xi akkuża kriminali kontra tiegħu, kulħadd huwa ntitolat għal smigħ imparzjali u pubbliku fi żmien raġjonevoli minn tribunal indipendenti u imparzjali mwaqqaf b'liġi. Is-sentenza għandha tingħata pubblikament iżda l-istampa u l-pubbliku jista' jiġi eskluż mill-proċeduri kollha jew minn parti minnhom fl-interess tal-morali, tal-ordni pubbliku jew tas-sigurta` nazzjonali f'soċjeta` demokratika, meta l-interessi tal-minuri jew il-protezzjoni tal-ħajja privata tal-partijiet hekk teħtieġ, jew safejn ikun rigorożament meħtieġ fil-fehma tal-Qorti f'ċirkostanzi speċjali meta l-pubbliċita` tista' tippreġudika l-interessi tal-ġustizzja; (2) Kull min ikun akkużat b'xi reat kriminali għandu jiġi meqjus li jkun innoċenti sakemm ma jiġix ippruvat ħati skond il-liġi; (3) Kull min ikun akkużat b'reat kriminali għandu d-drittijiet minimi li ġejjin : (a) li jkun infurmat minnufih, b'lingwa li jifhem u bid-dettal, dwar in-natura u r-raġuni tal-akkuża kontra tiegħu; (b) li jkollu żmien u faċilitajiet xierqa*

għall-preparazzjoni tad-difiża tiegħu; (ċ) li jiddefendi ruħu personalment jew permezz ta' assistenza legali magħżula minnu stess jew, jekk ma jkollux meżżi biżżejjed li jħallas l-assistenza legali, din għandha tingħata lilu b'xejn meta l-interessi tal-ġustizzja jeħtieġu hekk; d) li jeżamina jew li jara li jiġu eżaminati xhieda kontra tiegħu u li jottjeni l-attendenza u l-eżami ta' xhieda favur tiegħu taħt l-istess kondizzjonijiet bħax-xhieda kontra tiegħu; (e) li jkollu assistenza b'xejn ta' interpretu jekk ma jkunx jifhem jew jitkellem il-lingwa użata fil-qorti";

Illi r-rikorrent jisħaq li, fil-każ tiegħu, ma kellux smigħ xieraq għaliex instab ħati bla ma kellu jinstab ħati. Huwa jgħid li seħħet '*wrongful conviction*', li jsejħilha l-"antiteżi ta' smigħ xieraq"[60]. Dan jgħid li ġara kemm minħabba li l-Prosekuzzjoni naqset li tgħarraf lill-Qorti bi ħwejjeġ li setgħu kienu ta' fejda għad-difiża tiegħu u kif ukoll billi l-Qorti mxiet b'mod li ġabet fix-xejn it-tħaddim tal-prinċipju tal-preżunzjoni tal-innoċenza;

Illi l-Qorti tibda biex tgħid li huwa stabbilit li bil-kliem 'smigħ xieraq' wieħed jifhem li l-proċess ġudizzjarju jkun tmexxa b'ħarsien tar-regoli stabiliti fil-Konvenzjoni. Għalhekk, is-setgħat ta' din il-Qorti fil-kompetenza li fiha tressqet quddiemha l-kawża tar-rikorrent mhuwiex dak li tagħmilha ta' qorti ta' appell fuq il-Qrati ta' kompetenza kriminali li quddiemhom instema' l-każ tar-rikorrent u li taw is-sentenzi li minnhom jilminta. F'dan ir-rigward, xogħol din il-Qorti huwa dak li tara li ma seħħx ksur ta' xi jedd imħares mill-Konvenzjoni, u mhux li tara jekk is-sentenzi tal-qrati l-oħra li dwarhom jilminta r-rikorrent qatgħux sewwa l-mertu li kellhom quddiemhom[61]. B'mod partikolari ngħad li "*.. .. d-dritt għal smigħ xieraq ma jiggarantix il-korrettezza tas-sentenza <u>fil-mertu</u>, iżda jiggarantixxi biss l-aderenza ma' ċerti <u>prinċipji proċedurali</u> (indipendenza u imparzjalita' tal-Qorti u tal-ġudikant, audi alteram partem u smigħ u pronunċjament tas-sentenza fil-pubbliku) li huma konduċenti għall-amministrazzjoni tajba tal-ġustizzja. Il-funzjoni tal-Qorti, fil-ġurisdizzjoni Kostituzzjonali tagħha, m'hijiex illi tirrevedi s-sentenzi ta' Qrati oħra biex tgħid jekk dawn ġewx deċiżi 'sewwa' jew le, iżda hija limitata għall-funzjoni li tara jekk dawk is-sentenzi kisrux il-Kostituzzjoni jew il-Konvenzjoni Ewropea*"[62]. Il-Qorti li quddiemha jitqajjem ilment ta' ksur ta' jedd għal smigħ xieraq tista' madankollu tifli l-atti proċesswali tal-kawża li fiha jitnissel dak l-ilment u kif ukoll il-mertu maqtugħ f'dak il-proċediment, safejn l-ilment jimpinġi fuq xi jedd tal-individwu li r-raġunament tal-Qorti kien arbitrarju jew irraġonevoli għal kollox[63]. Imma, il-fatt waħdu li r-

[60] Nota ta' sottomisjonijiet f'paġ. 804 tal-proċess
[61] Kost. **22.2.2013** fil-kawża fl-ismijiet ***Carmel sive Charles Cutajar vs Avukat Ġenerali et***
[62] Kost. **30.9.2011** fil-kawża fl-ismijiet ***J.E.M. Investments Limited vs Avukat Ġenerali et***
[63] Kost. **5.4.2013** fil-kawża fl-ismijiet ***Carmel Joseph Farruġia vs L-Avukat Ġenerali***

rikorrent jisħaq li huwa innoċenti tal-akkużi li dwarhom instab ħati ma jissarrafx fi ksur tal-jedd tiegħu għal smigħ xieraq[64]. Jeħtieġ jintwerew raġunijiet aqwa minn hekk u l-piż li jintwerew dawn ir-raġunijiet jaqa' fuq ir-rikorrent li jallega l-ksur tal-jedd;

Illi fil-każ li din il-Qorti għandha quddiemha, hemm żewġ ħwejjeġ li jispikkaw u li ikkaratterizżaw il-qofol tal-kwestjonijiet missielta f'din li r-rikorrent isejjaħ "ir-Reġina tal-kawżi"[65]. L-ewwel waħda hija l-kwestjoni ta' kemm kienet ta' min jemminha lil bint ir-rikorrent, Leanne Camilleri, li kienet ix-xhud ewlenija tal-każ kontra missierha, sewwasew minħabba n-natura tal-akkużi li bihom kien mixli. It-tieni waħda hi li l-imsemmija xiljiet wasslu għal sejbien ta' ħtija b'sentenzi tal-ewwel u t-tieni grad li llum jagħmlu ġudikat;

Illi l-Qorti fliet b'reqqa l-atti kollha tal-proċedimenti mnedija fir-rigward tar-rikorrent biex tara sewwasew jekk l-ilmenti tiegħu joħorġux tabilħaqq mill-imsemmija atti. Kif ingħad diġa', xogħol din il-Qorti mhuwiex dak li terġa' tqis il-kwestjoni dwar jekk ir-rikorrent huwiex tassew ħati tal-akkużi li tressqu kontrih, lanqas ma huwa dak li tara jekk il-Qorti tal-Maġistrati u l-Qorti tal-Appell Kriminali tawx sentenzi 'tajba'. Xogħol din il-Qorti huwa li tqis jekk, fid-dawl tal-ilmenti speċifiċi li qanqal ir-rikorrent, dawk l-atti jixhdux li seħħ ksur tal-jedd tiegħu għal smigħ xieraq kif mifhum skond il-Konvenzjoni. Sa hawnhekk, il-Qorti taqbel mas-sottomissjonijiet magħmulin mill-Kummissarju intimat u mill-imsejjaħ fil-kawża[66];

Illi l-intimati jargumentaw li jekk wieħed jifli sewwa l-atti proċesswali li wasslu għas-sentenzi tal-kundanna tar-rikorrent, għandu jirriżulta li dawk is-sentenzi ma kinux ir-riżultat ta' eżerċizzju kapriċċjuż tal-Qorti. B'mod partikolari, jsemmu l-għadd kbir ta' xhieda li nstemgħu minn dik il-Qorti u l-aċċertamenti li saru tul iż-żmien kollu li l-kawża kienet qiegħda tinstema' u saħansitra l-konċessjoni li tat biex tisma' xhieda wara li l-kawża kienet ġiet ittrattata. Jisħqu li f'kull waqt tal-proċediment kriminali kontrih, ir-rikorrent ingħata l-opportunitajiet u l-għodda kollha biex iressaq il-każ tiegħu, filwaqt li fuqhom baqa' dejjem il-piż li jridu jippruvaw il-każ tal-akkuża lil hinn minn kull dubju dettat mir-raġuni. Jgħidu wkoll li l-ilmenti tar-rikorrent fil-konfront tal-intimati u fil-konfront tal-Qrati jridu jinqraw fil-qafas tal-proċediment kollu u dak li jgħodd għall-intimati (bħala parti fil-proċeduri) ma jistax jintuża biex ikejjel l-imġiba tal-Qrati ta' kompetenza kriminali li ma kenux parti bħalhom u r-rikorrent;

---

[64] Kost. **9.12.2013** fil-kawża fl-ismijiet ***Anthony Seychell vs Onor. Prim Ministru et***
[65] Nota ta' Sottomissjonijiet f'paġ, 803 tal-proċess
[66] Nota ta' Sottomissjonijiet f'paġ. 831 tal-proċess

Illi għalhekk biex tqis sewwa l-ilment tar-rikorrent, u fid-dawl tad-disa' ċirkostanzi li huwa jsemmi bħala l-bażi tal-ilmenti tiegħu, il-Qorti sejra tagħmel żewġ stħarriġ: l-ewwel fir-rigward tal-intimati Spettur Calleja u l-Kummissarju tal-Pulizija, u t-tieni fir-rigward tal-imġiba tal-Qrati, kif rappreżentati f'din il-kawża mill-imsejjaħ fil-kawża l-Avukat Ġenerali;

Illi għal dak li jirrigwarda l-allegazzjonijiet fir-rigward tal-intimati Spettur Calleja u l-Kummissarju tal-Pulizija ir-rikorrent seħaq ħafna fuq nuqqasijiet li jgħid li saru min-naħa tagħhom kemm fit-tmexxija tal-proċediment kontrih, kif ukoll fin-nuqqas ta' tmexxija b'għaqal tal-każ biex tinħareġ il-verita' fuq l-imġiba ta' Leanne Camilleri u kemm ix-xhieda u l-verżjonijiet tagħha kellhom mis-sewwa. Aktar 'il quddiem, ir-rikorrent għafas ukoll fuq in-nuqqas tal-intimata Calleja biex tkun taf dwar ċirkostanzi u ġrajjiet li kienu jseħħu fi ħdan il-familja ta' mart ir-rikorrent u wliedha, jew biex tħabrek ħalli dawn iċ-ċirkostanzi jkunu mgħarrfa lill-Qorti hu u għaddej il-każ tiegħu quddiem dik il-Qorti. Ir-rikorrent jgħid ukoll li l-intimata Calleja ma xehditx is-sewwa quddiem din il-Qorti;

Illi min-naħa tagħhom, l-intimati jwarrbu dawn ix-xiljiet min-naħa tar-rikorrent. Huma jgħidu li bosta mill-attribuzzjonijiet li r-rikorrent jagħmel fil-konfront tal-intimati, l-aktar l-intimata Calleja, huma frott l-istħajjil u ma joħorġux mill-atti tal-kawżi rilevanti. Jgħidu wkoll li fatti partikolari jingħataw xejra mxaqilba biex ikerrhu lill-intimati jew imaqdruhom fejn mhux mistħoqq. Għall-kuntrarju, l-intimati jsemmu ċirkostanzi mill-proċeduri kriminali fejn id-difiża naqset li tinqeda b'opportunitajiet li l-istess Qorti tal-maġistrati kienet tat għad-dispożizzjoni tagħha u tar-rikorrent b'mod partikolari;

Illi l-Qorti tifhem il-ħsieb tar-rikorrent biex jasal biex jattakka lill-uffiċjal Prosekutur fil-każ tiegħu u lill-Korp tal-Pulizija in ġenerali, ladarba huma jirrappreżentaw organi tal-Istat li kienu mdaħħlin fit-tmexxija tal-każ tiegħu. Hija rat sewwa l-provi mressqa fil-kawża u x-xhieda mismugħa quddiemha u tasal għall-fehma li x-xiljiet tar-rikorrent żgur ma jwasslux lil din il-Qorti biex issib xi ħtija fl-imġiba tal-Kummissarju intimat. Jekk xejn, meta waqt is-smigħ ta' din il-kawża qamet iċ-ċirkostanza tal-kwerela mressqa fil-konfront ta' Leanne Camilleri u ommha Lisa Camilleri, il-Pulizija mxiet b'ħeffa u b'impenn biex tindirizza l-ilment tiegħu. Il-Pulizija stħarrġet b'għaqal dak li kien allegat u nqdiet bil-proċeduri tal-inkjesta Maġisterjali li wasslu għat-teħid ta' proċeduri kriminali kemm kontra Leanne Camilleri u kif ukoll kontra ommha. Ir-rikorrent ma weriex lanqas fejn, matul iż-żmien li kienet miexja l-kawża kontrih fil-Qorti ta' kompetenza kriminali, l-intimat Kummissarju tal-Pulizija naqas jew ġab ruħu b'mod li kisirlu l-jedd tiegħu għal smigħ xieraq;

Illi għal dak li jirrigwarda l-intimata Spettur Louise Calleja, minkejja x-xiljiet li r-rikorrent jgħabbiha bihom, il-Qorti tqis li din uriet li, sa mill-ewwel darba li l-każ ingħatalha mis-superjuri tagħha, mxiet bil-galbu li każ delikat bħal dan kien iġib miegħu. Għarfet id-diffikultajiet li jista' jkun hemm meta ssir ix-xilja ta' abbuż sesswali fuq tfal taħt l-eta' minn persuni li jkunu mdaħħlin f'taqbida ta' ġlied matrimonjali u domestiku li wassal għall-firda personali[67] u tat it-twissijiet f'waqthom dwar il-konsegwenzi ta' xhieda li mhix minnha[68]. Fissret ukoll għaliex ressqet kontra r-rikorrent l-akkużi li ressqet u mhux qabdet u qagħdet fuq dak li kienet allegat it-tifla Leanne[69] u kif, fl-aħħar mill-aħħar, l-artikli tal-kapi tal-att tal-akkuża nħarġu mill-Avukat Ġenerali u mhux minnha[70]. Intwerew l-esperjenzi u l-kwalifiki tagħha biex tmexxi każijiet tal-għamla li laqtu lir-rikorrent[71]. Hija wriet ukoll li għamlet is-sehem tagħha fit-tmexxija tal-każ quddiem il-Qorti tal-Maġistrati, u li dejjem qagħdet għall-ordinijiet u d-direttivi li tatha dik il-Qorti. Il-Qorti setgħet tara li, kull meta nqalgħu kwestjonijiet jew saru talbiet biex toħroġ il-verita' dwar kemm wieħed seta' joqgħod fuq li tgħid Leanne Camilleri, l-intimata Calleja ikkollaborat u għamlet il-parti tagħha[72]. Il-fatt[73] li hija emmnet dak li Leanne kienet tgħid ma jagħmilhiex kompliċi jew aġent ta' ksur tal-jedd tar-rikorrent għal smigħ xieraq. Il-Qorti qieset ukoll is-sottomissjoni tar-rikorrent[74] dwar l-għażla tal-intimata Calleja fl-akkużi li ressqet kontrih. Il-Qorti tifhem sewwa dik is-sottomissjoni, imma ma tarax li l-intimata Calleja fasslet ix-xiljiet sempliċement biex tkun tista' tgħid li ressqitu l-Qorti u xlietu bihom b'mod kapriċċuż. Diġa' ngħad li, fl-aħħar mill-aħħar, l-artikli tal-Att tal-Akkuża tfasslu mill-Avukat Ġenerali u mhux mill-intimata Calleja, filwaqt li kienu x'kien l-akkużi, kien dejjem il-piż tal-Prosekuzzjoni li tipprova l-każ tagħha u dan ma kienx jagħmel sens li kieku l-Prosekuzzjoni ma kellhiex f'idejha l-provi li qisithom tajbin biex tasal fejn riedet tasal;

Illi fid-dawl ta' dawn ir-riżultanzi, il-Qorti tasal għall-fehma li r-rikorrent ma wrihiex li huwa ġarrab xi ksur tal-jedd tiegħu għal smigħ xieraq minħabba l-imġiba tal-intimati Spettur Louise Calleja u l-Kummissarju tal-Pulizija;

Illi <u>għal dak li jirrigwarda x-xiljiet tar-rikorrent fil-konfront tal-Qrati</u> li quddiemhom instema' l-każ tiegħu r-rikorrent jgħid li, rinfaċċati biċ-ċirkostanza fejn Leanne Camilleri bidlet il-verżjoni tagħha, il-Qrati msemmija ma tawx importanza lil dan. Huwa jgħid li, bil-ħidma tal-

[67] Xhieda tagħha f'paġ. 418 tal-proċess
[68] Xhieda tagħha f'paġ. 17 tal-Atti tal-Kumpilazzjoni 559/04
[69] Xhieda tagħha f'paġ. 419 tal-proċess
[70] Xhieda tagħha f'paġ. 802G tal-proċess
[71] Xhieda tagħha f'paġ. 793 – 4 tal-proċess
[72] Xhieda tagħha f'paġ. 736 tal-proċess
[73] Xhieda tagħha f'paġ. 787 tal-proċess
[74] Nota ta' Sottomissjonijiet f'paġ. 813 tal-proċess

intimata Calleja, il-Qrati ddaħħlu f'mina biex ma jarawx x'kien għaddej fis-sewwa. B'mod partikolari, ir-rikorrent jgħid li l-Qorti tal-Maġistrati naqset li tara d-dubju raġonevoli wieqaf quddiemha li wassalha biex tagħmel '*a biased evaluation*'[75] tal-fatti fis-sentenza li tat. Jgħid ukoll li dik il-Qorti ma tatx każ biżżejjed tal-fatt li Leanne kienet taħt il-"kostrinġiment" ta' ommha u għalhekk dan imissu xegħelilha bozza ħamra dwar kemm dak li kienet qiegħda tixhed it-tifla kien ġej minnha jew inkella mill-influwenza ta' ommha. Dwar il-Qorti tal-Appell Kriminali, ir-rikorrent jixli lil dik il-Qorti li ma għamlitx dmirha li twettaq il-'funzjoni reviżorja' li messha wettqet dwar l-appell imressaq mis-sentenza appellata minnu u dan billi jgħid li ma tatx każ il-bosta sottomissjonijiet li ressaq fir-rikors tal-appell tiegħu[76] u li saħansitra ċaħħditu milli jressaq xhieda kruċjali f'dak l-istadju bi ksur tal-jeddijiet tiegħu taħt l-artikolu 6(3)(d) tal-Konvenzjoni meta, minħabba l-inkonsistenza tal-provi, kien hemm obbligu li l-Qorti tal-Appell tammetti dik ix-xhieda. Fl-aħħar nett, ir-rikorrent jgħabbi lil dawk iż-żewġ Qrati bir-responsabbilta' li ġarrbulu ksur tal-jedd tiegħu taħt l-artikolu 6 tal-konvenzjoni meta għabbewh b'piż ta' prova qawwija wisq fuq spallejh biex juri li mhuwiex ħati;

Illi, min-naħa tiegħu, l-imsejjaħ fil-kawża l-Avukat Ġenerali, li f'dawn il-proċeduri jirrappreżenta lill-Qrati, jilqa' għal dawn ix-xiljiet billi jisħaq li l-Qrati ta' kompetenza kriminali, fiż-żewġ gradi tal-ġudizzju, wettqu sewwa xogħolhom u mxew b'mod (kor)rett u xieraq f'kull fażi tal-każ;

Illi l-Qorti tqis li r-rikorrent donnu jonqos jagħraf ir-rwol tal-parti mir-rwol ta' Qorti. Kif issemma qabel, il-fatt li Qorti ma taqbilx mal-linja difensjonali ta' parti li tkun f'kawża quddiemha ma jġibx b'daqshekk li dik il-Qorti tkun kisret il-jedd ta' dik il-parti għal smigħ xieraq. Huwa mistenni li, waqt it-tmexxija tal-kawża, Qorti tagħraf tuża s-setgħat tagħha biex tinstab il-verita' u tagħti lill-partijiet li jkunu quddiemha opportunita' ndaqs biex imexxu l-każ tagħhom. Huwa wkoll mistenni li fl-għoti tas-sentenza, il-Qorti tagħmel l-għażla tagħha dwar fuq liema waħda mill-partijiet toqgħod u safejn għandha toqgħod fuq dik il-parti għal kollox jew f'biċċa. L-importanti hu li l-Qorti tagħti r-raġunijiet xierqa biex turi għaliex waslet biex emmnet lil naħa u mhux lil oħra. Dik l-għażla hija l-attribut ewlieni ta' kull ġudikant fit-twettiq tas-sejħa tiegħu li jiddeċiedi l-każ li jkollu quddiemu, u dan joħroġ l-aktar f'qafas ta' litigazzjoni kontenzjuża;

Illi safejn is-sottomissjonijiet tar-rikorrent jippruvaw idaħħlu lil din il-Qorti fi stħarriġ tar-raġunament magħmul miż-żewġt iqrati fis-sentenzi

[75] Nota ta' Sottomissjonijiet f'paġ. 808 tal-proċess
[76] Nota ta' Sottomissjonijiet f'paġ. 810 tal-proċess

tagħhom, din il-Qorti ma tistax tqishom, għar-raġunijiet li ssemmew qabel u li dwarhom din il-Qorti ma tagħmilhiex ta' qorti tal-appell;

Illi fil-każ tal-Qorti tal-Maġistrati, il-Qorti tqis li, sa mill-fażi istruttorja, ħareġ ċar li kwestjoni ewlenija kienet sejra tkun dik tal-kredibilita' ta' Leanne Camilleri. Iċ-ċirkostanzi familjari tal-istess minuri wkoll kienu, trid u ma tridx, jolqtu dan l-aspett – billi l-influwenzi minn qraba fuq tfal taħt l-eta' dejjem iqajmu tħassib dwar is-sewwa ta' dak li jgħidu. Dan kollu ma kien nieqes xejn mill-każ tar-rikorrent u jrid jingħad li influwenzi (biex ma jingħadx aktar) kienu jiġu fuq Leanne u ħuha Luke minn kull naħa. Dan kollu kien magħruf mill-Qorti tal-Maġistrati sa minn stadju bikri tal-kawża kontra r-rikorrent u din il-Qorti sabet għadd ta' ċirkostanzi li jixhdu li dik il-Qorti kienet konxja minn dan kollu u għamlet sforzi konsiderevoli biex tara li din il-kwestjoni titqies bis-serjeta' li jixirqilha. B'mod partikolari, jissemma kif dik il-Qorti aċċertat li Leanne tagħraf tixhed is-sewwa[77], kif imxiet b'sabar kbir, u x'aktarx f'atmosfera ta' tensjoni qawwija, fl-okkażjonijiet ebsin tal-eżami u l-kontro-eżami ta' Leanne u ħuha Luke. Ħareġ ukoll li dik il-Qorti semgħet xhieda ta' qraba ta' Leanne li xehdu dwar il-verżjonijiet differenti li kienet qalet u dwar it-tendenza tagħha li tigdeb[78]. Meta twasslilha li Leanne kienet stqarret li xehdet ħażin quddiem l-Avukat tat-Tfal, semgħet lill-istess Avukat u 'ikkonfrontat' lil Leanne magħha[79]. Dik il-Qorti qabbdet ukoll esperti, proposti mill-istess difiża, biex jistħarrġu lill-minuri Leanne Camilleri u li taw il-fehmiet professjonali tagħhom. Jidher li qieset l-inkartamenti tal-Aġenzija Appoġġ u kull dokumentazzjoni oħra, magħduda xhieda ta' kapijiet tal-iskola, *social workers* u għalliema tad-duttrina, kemm dwar l-imġiba tal-minuri u kif ukoll dwar l-ambjent tal-familja li kienu jinsabu fih. Ħareġ ukoll li dik il-Qorti kienet taf li, f'xi waqtiet, il-minuri Leanne Camilleri ma riditx tkompli bil-kawża u ma riditx taf aktar b'missierha[80]. Dan kollu jrid jitqies ukoll fil-qafas li ħareġ ċar mill-atti tal-proċess kriminali li r-rikorrent ħa sehem f'kull waqt ta' dawk il-proċeduri, kien mgħejjun kif imiss minn avukat li ma ħalla l-ebda opportunita' tgħaddi milli jżomm lil dik il-Qorti konxja mit-tħassib tiegħu dwar aspetti li deherlu li kellu jressaq biex jagħti l-aħjar difiża lill-klijent tiegħu;

Illi l-Qorti qieset ukoll ix-xhieda ta' Leanne Camilleri mogħtija minnha f'din il-kawża. Hija xhieda li tagħti ħjiel tat-taqbidiet kbar li dik ix-xhud għaddiet u għaddejja minnhom fil-ħajja tagħha. Il-Qorti semgħetha tixhed f'eżami serrat għall-aħħar magħmul lilha mill-avukat difensur tar-rikorrent. Minkejja l-mistoqsijiet qawwijin li sarulha, dehret soda fil-

[77] Paġ. 40 tal-Atti tal-Kumpilazzjoni 559/04
[78] B'eżempju, x-xhieda ta' Sandra Carabott f'paġġ. 474 – 5 u 725 tal-Atti tal-Kumpilazzjoni 559/04
[79] Ara, paġġ. 633 – 4, 655, 1056 – 1062 u 1065 tal-atti tal-kawża
[80] Paġġ. 81 – 3 tal-Atti tal-Kumpilazzjoni

konvinċiment ta' dak li kienet qiegħda tixhed u baqgħet ittenni dak li qalet bla ma tħarrket mill-pożizzjoni tagħha[81]. Dan saħqet fuqu minkejja li qalet li kienet qiegħda ssirilha pressjoni min-naħa ta' missierha (jew l-avukat tiegħu bil-korrispondenza) biex tindem mill-ħażin li għamlet meta xehdet kif xehdet. Hija xiehda li reġgħet tennietha wkoll band'oħra meta kienet għaddejja l-inkjesta Maġisterjali[82]. Il-Qorti tqis li xhieda li turi daqshekk konvinzjoni taf titwemmen f'kull awla ta' Qorti oħra;

Illi minn din il-ġabra fuq fuq ta' ċirkostanzi li joħorġu mill-atti proċesswali relattivi, il-Qorti tara li l-Qorti tal-Maġistrati tat qies xieraq ta' dawn il-fatti kollha u żgur ma jistax jingħad li l-Prosekuzzjoni żammitha milli tara dak kollu li kien għaddej. Ir-rikorrent jallega li dik il-Qorti kienet stinat ruħha biex tara biss xaqliba waħda tal-każ. Din il-Qorti tqis li qari xieraq u mingħajr preġudizzju ta' dawk l-atti jixhed li l-konsiderazzjonijiet li għamlet dik il-Qorti fis-sentenza li fl-aħħar mill-aħħar tat kienu konsiderazzjonijiet li juru li l-fehma aħħarija ħarġet b'qies ukoll ta' dawn iċ-ċirkostanzi kollha;

Illi hemm ukoll konsiderazzjoni oħra li xieraq issir. Ir-rikorrent jgħid li kien hemm persuni oħrajn li kienu jafu sewwa x'kien għaddej u li l-Qorti ma qisithomx. Għandu jingħad li kull Qorti trid tiddeċiedi u tasal għall-fehmiet u d-deċiżjonijiet tagħha fuq dak li joħroġ mill-atti li jkollha quddiemha jew li ssir taf bihom formalment mill-partijiet waqt is-smigħ tal-kawża, kif jingħad "*juxta allegata et probata*". Il-Qorti għalhekk tqis li, fil-waqt u l-ħin li ngħataw is-sentenzi mill-Qorti tal-Maġistrati u wkoll mill-Qorti tal-Appell Kriminali, il-fatti magħrufa kienu dawk li jinsabu fl-atti proċesswali li kellhom quddiemhom. Matul is-smigħ ta' din il-kawża, ir-rikorrent ressaq xhieda biex jgħidu x'kienu semgħu jingħad fis-sala tal-isptar fejn kien rikoverat Luke Camilleri waqt il-marda terminali tiegħu. Ix-xhieda li taw saret magħrufa biss wara li kien intemm il-proċess kriminali kontra r-rikorrent u l-istess xhieda stqarrew li ma kienu kellmu 'l ħadd qabel biex jgħidu x'kienu semgħu u raw[83]. Ġew 'il quddiem bix-xhieda tagħhom wara li raw li r-rikorrent kien instab ħati u ntbagħat il-ħabs u "ġiethom ħniena minn Sam" (kif inhu magħruf ir-rikorrent). Dan ifisser li dawn il-fatti ma kienu bl-ebda mod magħrufa la għall-Qorti tal-Maġistrati u lanqas għall-Qorti tal-Appell Kriminali sa ma ngħataw is-sentenzi li minnhom ir-rikorrent jilminta. Il-Qorti għalhekk ma tarax kif, minħabba f'hekk, jista' jingħad li r-rikorrent ġarrab ksur tal-jedd tiegħu għal smigħ xieraq minn idejn il-Qrati li ġġudikawh;

[81] Xhieda tagħha f'paġġ. 83 – 6, 90, 92, 93, 98, 105, 108, 112 u 115 – 120 tal-proċess
[82] Xhieda tal-Ispettur Sandro Camilleri, f'paġġ. 397, 398 u 400 tal-proċess
[83] Xhieda ta' Angele Cuschieri u Rennie Żerafa f'paġġ. 444, 444, 445, 448 u 449 tal-proċess

Illi l-Qorti ma tistax taqbel mar-rikorrent li l-Qorti tal-Appell Kriminali naqset milli tagħmel l-eżerċizzju reviżorju xieraq jew li warrbet 'l hemm is-sottomissjonijiet li kien għamel fir-rikors tal-appell tiegħu lilha. Għall-kuntrarju, jidher li fliet b'reqqa l-atti proċesswali u ittrattat il-bosta lmenti jew aggravji tar-rikorrent individwalment. Il-kwestjoni tat-tressiq tax-xhieda biex jerġgħu jinstemgħu minnha u quddiemha, jew id-deċiżjoni tagħha jekk taċċettax li tisma' provi ġodda hija kwestjoni tad-diskrezzjoni u s-setgħat li dik il-Qorti tista' u fil-fatt eżerċitat[84]. Għalkemm tagħraf li, għar-rikorrent, xi xhieda kienet tista' tgħin aħjar il-każ tal-appell tiegħu, in-nuqqas ta' smigħ tagħhom f'dak l-istadju ma jidhirx li kien xi nuqqas min-naħa tal-Qorti tal-Appell Kriminali li wassal biex ġab ksur tal-jedd tar-rikorrent taħt l-artikolu 6 tal-Konvenzjoni;

Illi fid-dawl ta' dawn il-konsiderazzjonijiet, il-Qorti tasal għall-fehma li r-rikorrent ma ġarrabx ksur tal-jedd tiegħu għal smigħ xieraq minħabba l-imġiba ta' xi ħadd mill-intimati jew mill-mod kif imxew il-Qrati waqt is-smigħ tal-każ tiegħu u wkoll fl-għoti tas-sentenzi maqtugħa minnhom;

Illi għalhekk, suġġett għal dak li sejjer jingħad aktar 'il quddiem, il-Qorti ma ssibx li l-ewwel talba tar-rikorrent kif formulata hija mistħoqqa u mhix sejra tilqagħha;

Illi dwar l-**ilment tar-rikorrent dwar il-ksur tal-jedd tiegħu għall-ħajja privata u l-privatezza** irid jingħad li huwa jqis li dan ġara b'effett tas-sentenzi li ngħataw kontra tiegħu, fejn minħabba s-sejbien tal-ħtija, l-Qorti ordnat li ismu jkun reġistrat f'reġistru mwaqqaf bil-liġi[85]. Huwa jgħid li, bil-fatt li ismu issa ġie reġistrat f'dak ir-reġistru, qiegħed iġarrab ksur tal-jedd tiegħu taħt l-artikolu 8 tal-Konvenzjoni għaliex ismu sejjer jibqa' muri f'dak ir-reġistru għal ħmistax-il (15) sena minn dakinhar li ngħatat l-aħħar sentenza. Huwa jilminta b'mod partikolari li l-liġi kif inhi ma tħalli li ssir l-ebda reviżjoni ta' dak li jitniżżel fir-reġistru u dan iwassal għal "indħil sproporzjonat" bi ħsara għalih;

Illi l-artikolu 8 msemmi jipprovdi li "*(1) Kulħadd għandu d-dritt għar-rispett tal-ħajja privata tiegħu u tal-familja tiegħu, ta' daru u tal-korrispondenza tiegħu. (2) Ma għandux ikun hemm indħil minn awtorita' pubblika dwar l-eżerċizzju ta' dan id-dritt ħlief dak li jkun skond il-liġi u li jkun meħtieġ f'soċjeta' demokratika fl-interessi tas-sigurta' nazzjonali, sigurta' pubblika jew il-ġid ekonomiku tal-pajjiż, biex jiġi evitat id-diżordni jew l-egħmil ta' delitti, għall-protezzjoni tas-saħħa jew tal-morali, jew għall-protezzjoni tad-drittijiet jew libertajiet ta' ħaddieħor*";

[84] Q.E.D.B. **27.5.2010** fil-kawża fl-ismijiet ***Berhani vs Albanija*** (Applik. Nru. 847/05) § 50
[85] Art 3(1) tal-Kap 518

Illi tajjeb li jingħad li "ħajja privata" fl-artikolu 8 tal-Konvenzjoni għandha tifsira wiesgħa li tgħodd fiha l-aspetti tal-ħajja fiżika u soċjali tal-persuna. Huwa wkoll aċċettat li, għall-finijiet tal-artikolu 8 tal-Konvenzjoni, id-dispożizzjonijiet tal-artikoli tal-Kapitolu 518 jikkostitwixxu għamla ta' ndħil mill-Istat fuq persuni li jintlaqtu mit-tħaddim ta' dawk id-dispożizzjonijiet. Madankollu, il-fatt waħdu li jeżisti tali ndħil mhuwiex raġuni ta' ksur tal-jedd imħares fl-artikolu 8, għaliex it-tieni paragrafu ta' dak l-artikolu nnifsu jagħmel eċċezzjonijiet dwar meta tali ndħil ma jitqiesx bi ksur tal-jedd għall-ħajja privata jew tal-familja ta' dak li jkun. Minbarra dan, huwa stabilit ukoll li l-artikolu 8 jitfa' fuq l-Istat id-dmir ta' azzjoni pożittiva li jara li biex tabilħaqq ikun hemm ħarsien tal-jedd maħsub fl-artikolu 8 jinħalqu meżżi fejjieda biex dak il-ħarsien jitwettaq. Il-Qorti tqis li d-dħul fis-seħħ tad-dispożizzjonijiet tal-Kapitolu 518 tal-Liġijiet ta' Malta huwa każ partikolari fejn l-Istat aġixxa b'mod pożittiv biex iħares il-jedd ta' kull persuna minuri milli tisfa vittma ta' persuna li tkun instabet ħatja ta' reat skedat f'dik il-liġi;

Illi biex indħil bħal dak ikun "skond il-liġi", jeħtieġ mhux biss li jsir taħt is-saħħa ta' xi liġi li tkun fis-seħħ, imma wkoll li t-twettiq ta' kull għemil ma jkunx jiddependi minn diskrezzjoni bla rażan jew użata b'mod li ħadd ma jista' jobsru[86];

Illi, biex miżura ta' ndħil tkun titqies bħala waħda "meħtieġa f'soċjeta' demokratika", jrid jintwera li kienet waħda mnissla minn ħtieġa urġenti soċjali li tkun proporzjonali mal-għan mixtieq[87] u prevedibbli fit-tħaddim tagħha biex tagħti ċ-"ċertezza" tad-dritt[88]. F'dan il-waqt ta' min isemmi li l-artikolu 8 tal-Konvenzjoni jitkellem dwar ir-"rispett" li l-Istat għandu juri għall-jeddijiet imsemmija f'dak l-artikolu. Dan tfisser bħala obbligazzjoni passiva fuq l-istat biex ma jindaħalx bla bżonn jew b'mod eċċessiv f'dawk il-jeddijiet[89], bil-konsegwenza li mhux kull indħil huwa projbit sakemm ikun joqgħod mal-għanijiet maħsuba fl-artikolu 8(2) tal-Konvenzjoni u jkun indħil magħmul b'mod proporzjonat ma' dawk l-għanijiet. Kif ingħad "*In determining whether the interference was "necessary in a democratic society", the Court refers to the principles established in its case-law. It has to consider whether, in the light of the case as a whole, the reasons adduced to justify that interference were relevant and sufficient for the purposes of paragraph 2 of Article 8 (see, inter alia,* ***T.P. and K.M. v. the United Kingdom*** *[GC], no. 28945/95, § 70, ECHR 2001-V, and* ***Sommerfeld v. Germany*** *[GC], no. 31871/96, §*

[86] Q.E.D.B. **24,3.1988** fil-każ ***Olsson vs Svezja (Nru. 1)*** (Applik. Nru. 10465/83) § 62
[87] Q.E.D.B. **24.11.1986** fil-każ ***Gillow vs Renju Unit*** (Applik.Nru. 9063/80) §55
[88] Q.E.D.B. **26.3.1987** fil-każ ***Leander vs Svezja*** (Applik. Nru. 9248/81) §58
[89] Harris, O'Boyle & Warbrick *op. cit.* f'paġ. 321

*62, ECHR 2003-VIII). Undoubtedly, consideration of what lies in the best interests of the child is of crucial importance in every case of this kind; depending on their nature and seriousness, the child's best interests may override that of the parents (see **Sommerfeld**, cited above, § 66, and **Görgülü v. Germany**, no. 74969/01, § 43, 26 February 2004; and **Ahrens**, cited above, § 63)*[90];

Illi huwa stabilit li, fejn jidħol l-aspett tal-proporzjonalita' taħt il-Konvenzjoni "*inherent in the whole of the Convention is a search for a fair balance between the demands of the general interest of the community and the requirements of the protection of the individual's fundamental rights". This balancing approach known under the term of principle of proportionality has acquired the status of general principle in the Convention system.*"[91];

Illi r-rikorrent jgħid li tali ndħil huwa sproporzjonat għaliex huwa msejjes fuq sentenza ta' ħtija li, minnha nnifisha, hija l-frott ta' "*miscarriage of justice*". Huwa jżid jgħid[92] li t-tniżżil ta' ismu fl-imsemmi reġistru jimmilita kontra l-għan ta' rijabilitazzjoni ta' min ikun żbalja, u qiegħda agħar minn hekk tikkastigah minkejja li huwa innoċenti;

Illi għal dan l-argument l-intimati jilqgħu billi jgħidu[93] li l-għanijiet tad-dispożizzjonijiet tal-Kap 518 huma qabel kollox maħsuba li jagħtu l-ogħla ħarsien lill-interessi lill-persuni taħt l-eta' u għalhekk persuni vulnerabbli. F'kull każ, iżidu jgħidu li jekk it-tniżżil ta' isem ir-rikorrent fir-reġistru huwa għamla ta' ndħil fil-ħajja privata tiegħu, dan seħħ minħabba s-sejbien tal-ħtija tiegħu u fil-qafas ta' ċirkostanzi li tipprovdi għalihom il-liġi. Dawn iċ-ċirkostanzi ma jġibu l-ebda ksur tal-artikolu 8 tal-Konvenzjoni;

Illi l-Qorti tqis li l-effetti tal-Kap 518 fir-rigward tar-rikorrent huma l-konsegwenza diretta tas-sentenzi li ngħataw kontrih mill-Qrati ta' kompetenza kriminali. Sakemm dawk is-sentenzi jitqiesu tajbin u effettivi, provvediment bħal dak jaqa' sewwasew fis-setgħat mogħtijin mil-liġi lill-Qrati huma u jikkalibraw il-piena f'każ ta' sejbien ta' ħtija. Dan jgħodd sakemm dak il-provvediment ikun joqgħod għall-għamla ta' reat preskritt jew skedat u jingħata għaż-żmien li jitqabbel maż-żmien ta' piena karċerarja li tkun ingħatat fis-sentenza;

---

90 Q.E.D.B. **18.2.2014** fil-kawża fl-ismijiet ***A.L. vs Polonja*** (Applik. Nru. 28609/08) § 65
91 Van Dijk, van Hoof, van Rijn, Zwaak *Theory and Practice of the European Convention on Human Rights* (4th Edit, 2006), § 17.4.2, f'paġġ. 882 – 3
92 Nota ta' Sottomissjonijiet f'paġ. 823 tal-proċess
93 Nota ta' Sottomissjonijiet f'paġġ. 838 – 9 tal-proċess

Illi l-aspetti l-oħrajn li jsemmi r-rikorrent huma lkoll konsegwenzjali għall-fatt ewlieni li teżisti sentenza ta' kundanna. Minħabba li l-Qorti ma sabitx li r-rikorrent ġarrab ksur tal-jedd tiegħu għal smigħ xieraq fir-rigward tal-intimati jew tal-imsejjaħ fil-kawża, ma jirriżulta l-ebda ksur tal-jedd tiegħu bit-tħaddim tad-dispożizzjonijiet tal-Kapitolu 518 tal-Liġijiet ta' Malta;

Illi għalhekk, u bla ħsara għal dak li sejjer jissemma aktar 'il quddiem, il-Qorti ma ssibx li l-ilment tar-rikorrent dwar it-tħaddim fil-konfront tiegħu tal-Kap 518 huwa mistħoqq u għalhekk mhijiex sejra tilqa' t-tielet talba tiegħu;

Illi fil-**ħames talba tiegħu** ir-rikorrent jitlob bħala rimedju wkoll il-ħlas ta' kumpens. Fl-għeluq tan-Nota ta' Sottomissjonijiet tiegħu, huwa jsemmi li ż-żewġ intimati u l-imsejjaħ fil-kawża jmisshom jinżammu solidalment responsabbli lejh għall-ħlas ta' kumpens li huwa jgħid, bla preġudizzju, li għandu jkun fl-ammont ta' erba' mitt elf ewro (€ 400,000);

Illi l-Qorti tqis li din it-talba ma tistax tintlaqa' għar-raġuni li, minħabba dak li ssemma aktar 'il fuq, ma sabet li l-ebda wieħed mill-intimati u l-imsejjaħ fil-kawża jaħtu lejh għal ksur ta' wieħed mill-jeddijiet li dwarhom jilmenta;

Illi l-Qorti jidhrilha li tajjeb tirrileva li dak li seta' ġarrab ir-rikorrent kien ir-riżultat dirett tal-għemil ta' persuna privata – bintu – li wara li ntemmu l-proċedimenti kollha quddiem il-Qrati, waslet biex stqarret li kienet xehdet il-falz u li dak li xehdet ma kienx minnu. Din ir-ritrattazzjoni tagħha hija llum konfermata b'sentenza li saret ġudikat. Il-mistoqsija li tqum hi jekk l-Istat għandux jerfa' r-responsabbilta' tal-għemil jew l-omissjoni ta' persuna privata f'ċirkostanza bħal din u fejn tkun hija nnifisha abbużat mill-istituzzjonijiet. Din il-Qorti jidhrilha li, bħala regola ġenerali, sakemm jintwera li l-organi kompetenti tal-Istat ikunu mxew kif mitlub minnhom mil-liġi, l-imġiba ta' persuna privata ma tagħtix lok ukoll għal sejbien ta' ksur ta' jedd fundamentali. Il-liġi tipprovdi għall-għoti ta' rimedju xieraq kontra min ikun tabilħaqq jaħti għan-nuqqas jew l-għemil li jġib il-ħsara lil xiħadd u dan mhux bilfors bis-sejbien ta' ksur ta' jedd fundamentali;

Illi għalhekk il-ħames talba mhijiex sejra tintlaqa' bla ħsara għal kull jedd ta' azzjoni xierqa li huwa jista' jkollu f'sedi oħra;

Illi l-Qorti tista' tieqaf hawnhekk fil-konsiderazzjonijiet tagħha dwar l-ilmenti mressqin mir-rikorrent u fil-parametri li huwa ressaqhom. Madankollu, jekk tagħmel hekk tkun qiegħda tagħlaq għajnejha għal qagħda li ġabet magħha konsegwenzi tabilħaqq serji. Huma

konsegwenzi li, jekk wieħed jagħmel tabirruħu li ma humiex hemm, ikun qiegħed itenni qagħda li minnha nnifisha tnissel ħsara mhux xierqa u saħansitra inġustizzja lill-persuna tar-rikorrent. Din il-qagħda nħalqet wara li ngħalaq il-proċess kontra r-rikorrent quddiem il-Qrati ta' kompetenza kriminali u wara li ngħataw is-sentenzi li sabuh ħati tal-akkużi mressqa quddiemu. Hija qagħda li saħansitra faqqgħet wara li r-rikorrent kien fetaħ din il-kawża u kienet imxiet sewwa fis-smigħ tagħha. Fuq kollox hija qagħda li din il-Qorti ma tistax ma tiħux konjizzjoni tagħha ladarba nġabet għall-għarfien tagħha u tagħmel parti mill-atti tal-kawża. Kif issemma fil-parti ta' din is-sentenza li titkellem dwar il-fatti tal-każ, f'xi żmien matul l-2014, waqt inkjesta Maġisterjali li saret fuq talba tar-rikorrent, Leanne Camilleri rtirat ix-xhieda li kienet tat fil-proċeduri kriminali kontra r-rikorrent missierha (u li kienet tennietha saħansitra b'qawwa f'din il-kawża wkoll) u stqarret li dak li xehdet ma kienx mis-sewwa. Bis-saħħa ta' din ir-ritrattazzjoni tagħha, tnedew proċeduri kriminali dwar sperġur fil-konfront tagħha u li tagħhom hija nstabet ħatja mill-Qorti tal-Maġistrati b'sentenza mogħtija fit-18 ta' Settembru tal-2014. Dik is-sentenza llum tagħmel ġudikat;

Illi dan ifisser li safejn ir-rikorrent kien instab ħati mill-Qorti tal-Maġistrati u mill-Qorti tal-Appell Kriminali fuq is-saħħa tax-xhieda ta' bintu f'dawk il-proċedimenti, dawk is-sentenzi huma msejsa fuq xhieda falza. Jekk inhu hekk, ifisser ukoll li r-rikorrent instab ħati ta' reat li ma wettaqx għaliex dawk is-sentenzi jinbnew fuq il-premessa li seħħew fatti (l-għemil żieni mal-minorenni, is-sekwestru jew żamma ta' persuna minuri u l-attentat vjolenti għall-pudur) li ma ġrawx għaliex min, għal żmien twil, kien xehed li ġarrabhom, wasal biex 'il quddiem qal li ma xehedx is-sewwa meta kien qal hekk;

Illi din il-qagħda tqajjem il-kwestjoni ta' rimedju, minkejja li l-ebda wieħed mill-intimati ma jkun jaħti għall-qagħda li nħalqet. Hija ċirkostanza li ħabbtet ħafna lil din il-Qorti u dan fid-dawl tal-fatt li l-liġi tagħna ma jidhirx li taħseb għal rimedju xieraq u fejjiedi għal każijiet bħal dawn. Kemm hu hekk, meta r-rikorrent ipprova jitlob lill-Qrati ta' kompetenza kriminali biex jieħdu konjizzjoni tal-qagħda li nħalqet, it-tweġiba kienet li ladarba ngħatat sentenza li saret ġudikat, ma kienx hemm l-ebda rimedju li seta' jingħata lir-rikorrent. F'dan ir-rigward, mill-atti tal-kawża joħroġ li r-rikorrent ipprova jikseb dan fi tliet okkażjonijiet differenti u baqa' ma wasal imkien. Kien għalhekk ukoll li r-rikorrent talab lil din il-Qorti biex, ladarba ma kellux rimedju ieħor bil-liġi u sakemm il-Qorti tkun semgħet u qieset l-ilmenti tiegħu fil-mertu f'din il-kawża, tagħtih rimedju provviżorju. Dak ir-rimedju kien jitlob li r-rikorrent jieqaf milli jibqa' jservi l-piena ta' ħabs li ngħatatlu fis-sentenzi tal-Qrati ta' kompetenza kriminali;

Illi ta' min jgħid li, fis-sistema ġuridiku tagħna, ma jingħatax ir-rimedju tar-ritrattazzjoni ta' kawża fil-każ ta' sentenzi mogħtijin mill-Qrati ta' kompetenza kriminali bħalma jingħata fil-kawżi ta' natura ċivili, u sakemm il-leġislatur ma jipprovdix għal sitwazzjoni bħal din, ma jidher li hemm l-ebda rimedju ordinarju ieħor fil-liġi tajjeb għal persuna li ssib ruħha fil-qagħda li jinsab fiha r-rikorrent;

Illi fl-istess waqt, il-Qorti tagħraf li l-artikolu 4(2) tal-Kapitolu 319 tal-Liġijiet ta' Malta jagħtiha s-setgħa li tagħti ordnijiet, toħroġ atti jew tagħti direttivi li hija tqis xierqa sabiex twettaq jew tiżgura t-twettiq tal-jeddijiet imħarsa mill-Konvenzjoni li kull persuna jistħoqqilha t-tgawdija tagħhom. Din minn dejjem tqieset bħala setgħa wiesgħa li timmira lejn l-effettivita' ta' għoti ta' rimedju wkoll fejn dispożizzjonijiet oħrajn tal-liġi ma jkunux jipprovdu għalih jew fejn dak ir-rimedju ma jkunx jista' jingħata minn qorti oħra. Fl-ewwel talba tiegħu fir-rikors promotur, ir-rikorrent jitlob li l-proċeduri (b'dan wieħed jifhem ukoll is-sentenzi li ġabu fi tmiemhom dawk il-proċeduri) jiġu dikjarati invalidi. Is-sejbien tal-invalidita' ta' dawk il-proċeduri twassal għat-tħassir tagħhom;

Illi l-Qorti tqis li s-setgħat li hija tista' twettaq biex tara li ma jseħħx ksur ta' xi jedd fundamentali jew li twaqqaf qagħda li tkun jew tista' tkun ta' ħsara għat-tgawdija ta' xi jedd bħal dak jestendu wkoll għall-għoti ta' rimedji dwar atti u proċedimenti ġudizzjarji, wkoll dwar sentenzi mogħtijin matulhom. Kemm hu hekk, ingħad (fil-qafas ta' proċedimenti ta' xejra kriminali) li "*Kieku ma kienx għaż-żewġ ċirkostanzi u raġunijiet li sejrin jissemmew u li jimmilitaw kontra r-rikorrent, il-Qorti ċertament ma kenitx sejra tillibera għal kollox lir-rikorrent, imma kienet tordna 'new trial' għax il-kamp tar-'redress' mogħti mid-dispożizzjoni ampja tal-art. 47(2) tal-Kostituzzjoni*[94] *jidher li jippermetti anke direttiva simili, u kif qal il-Privy Council fil-kawża* ***Borġ Olivier vs Buttiġieġ*** *(il-kawża tal-gażżetti fl-isptarijiet) mal-'human rights' m'għandhomx isiru skerzi, lanqas minimi*"[95];

Illi fid-dawl ta' dawn il-konsiderazzjonijiet, il-Qorti tasal għall-fehma li s-sentenzi mogħtijin rispettivament mill-Qorti tal-Maġistrati (Malta) bħala Qorti ta' Ġudikatura Kriminali fid-29 ta' Settembru, 2011, u dik mogħtija mill-Qorti tal-Appell Kriminali fit-2 ta' Mejju, 2013, fir-rigward tar-rikorrent huma milquta min-nuqqas serju u gravi li jwassal biex iġibhom invalidi u dan għaliex ma jinbnewx fuq l-element tal-"*pro veritate habetur*" mistenni

[94] Art. 46(2) tal-Kost illum u li jixbah kważi kelma b'kelma l-art 4(2) tal-Kap 319
[95] Kost. **31.8.1977** fil-kawża fl-ismijiet ***Vincent Spiteri vs Onor. Prim Ministru et*** (pubblikata fil-Volum II Deċiżjonijiet Kostituzzjonali 1964 – 1978 (Għ. S. L.) paġ. 558)

minn sentenzi tal-qrati. B’effett ta’ hekk, il-Qorti sejra tipprovdi dwar **l-ewwel u r-raba’ talbiet** tar-rikorrent billi tħassar, għall-finijiet u effetti kollha tal-liġi, l-imsemmija sentenzi. Dan jinkludi wkoll it-tħassir tal-provvedimenti mogħtijin fl-imsemmija sentenzi dwar it-tniżżil ta’ isem ir-rikorrent fir-Reġistru tal-Pedofili taħt l-Att tal-2011 dwar Reġistrazzjoni għall-Protezzjoni tal-Minuri, u ta’ kull reġistrazzjoni oħra uffiċjali li setgħet saret fir-rigward tar-rikorrent dwar il-kondotta tiegħu;

Għal dawn ir-raġunijiet, il-Qorti qiegħda taqta’ u tiddeċiedi l-kawża billi:

Tiċħad l-ewwel talba attriċi billi ma ntweriex li r-rikorrent ma ngħatax smigħ xieraq kif imħares bl-artikolu 6(1) tal-Konvenzjoni;

Għall-finijiet tal-imsemmija l-ewwel talba attriċi ssib, madankollu, li minħabba ċirkostanzi li ġraw wara l-għoti tas-sentenzi li minnhom ir-rikorrent jilminta, hemm raġunijiet tajbin biżżejjed biex, billi tinqeda bis-setgħat mogħtijin lilha mill-artikolu 4(2) tal-Kapitolu 319 tal-Liġijiet ta’ Malta, din il-Qorti tħassar għall-finijiet u effetti kollha tal-liġi s-sentenzi mogħtijin mill-Qorti tal-Maġistrati (Malta) bħala Qorti ta’ Ġudikatura Kriminali fid-29 ta’ Settembru, 2011, u kif ukoll is-sentenza mogħtija mill-Qorti tal-Appell Kriminali mogħtija fit-2 ta’ Mejju, 2013, fl-atti tal-Kawża fl-ismijiet “Il-Pulizija (Spett. Louise Calleja) vs Emanuel Camilleri” u dan minħabba li s-sejbien ta’ ħtija kien imsejjes fuq xhieda li ma kenitx minnha u liema fatt jinstab stabilit ukoll minn sentenza tal-Qorti tal-Maġistrati (Malta) bħala Qorti ta’ Ġudikatura Kriminali tat-18 ta’ Settembru, 2014, li għaddiet in ġudikat;

Tilqa’ t-tieni talba attriċi biss safejn kompatibbli mal-premess, imma tiċħadha għall-bqija;

Tiċħad it-tielet talba attriċi billi mhix mistħoqqa fil-fatt u fid-dritt;

Tipprovdi dwar ir-raba’ talba attriċi billi tiddikjara li safejn ir-reġistrazzjoni ta’ isem ir-rikorrent fuq ir-Reġistru tal-Pedofili kienet l-effett tas-sentenzi mogħtijin fil-konfront tiegħu mill-Qrati ta’ kompetenza kriminali, tali reġistrazzjoni għandha titneħħa fid-dawl tat-tħassir tal-imsemmija sentenzi;

Tiċħad il-ħames talba attriċi billi ma ntweriex li l-ebda wieħed mill-intimati u lanqas l-imsejjaħ fil-kawża ma jmisshom iħallsu xi kumpens lir-rikorrent minħabba għemilhom, bla ħsara għal kull azzjoni spettanti lill-istess rikorrent għar-risarċiment ta’ danni kontra terzi taħt proċeduri oħrajn xierqa; u

Tordna li, bi tħaddim tar-regola miġjuba fl-artikolu 223(3) tal-Kapitolu 12 tal-Liġijiet ta' Malta, l-**ispejjeż tal-kawża** jibqgħu bla taxxa bejn il-partijiet.

Moqrija

Onor. Joseph R. Micallef LL.D.,
Imħallef

29 ta' Settembru, 2016

Carmen Scicluna
Deputat Registrar

29 ta' Settembru, 2016